

EESKUJULIK EUROOPA

Lissaboni strateegia: deklaratsioonidest tulemusteni jõudmine

Euroopa Parlamendi Sotsiaaldemokraatide fraktsiooni vastu võetud
dokument,
jaanuar 2005

DV\565621ET.doc
Freelance-tõlge

PSE fraktsiooni juhatus

Martin SCHULZ	president
Harlem DÉSIR	asepresident
Bárbara DÜHRKOP DÜHRKOP	asepresident
Robert GOEBBELS	asepresident
Magda KÓSÁNÉ KOVÁCS	asepresident
Pasqualina NAPOLETANO	asepresident
Hannes SWOBODA	asepresident
Jan Marinus WIERSMA	asepresident
Linda McAVAN	laekur
Poul Nyrup RASMUSSEN	<i>ex officio</i> liige

PSE fraktsiooni delegatsioonide juhid

Prantsusmaa	Bernard POIGNANT
Hispaania	Enrique BARÓN CRESPO
Saksamaa	Bernhard RAPKAY
Ühendkuningriik	Gary TITLEY
Itaalia	Nicola ZINGARETTI
Portugal	Edite ESTRELA
Poola	Marek SIWIEC
Ungari	Csaba TABAJDI
Kreeka	Stavros LAMBRINIDIS
Austria	Maria BERGER
Belgia	Philippe BUSQUIN
Madalmaad	Max VAN DEN BERG
Taani	Poul Nyrup RASMUSSEN
Rootsi	Inger SEGELSTRÖM
Eesti	Toomas Hendrik ILVES
Soome	Reino PAASILINNA
Malta	John ATTARD MONTALTO
Slovakkia	Monika BENOVÁ
Tšehhi Vabariik	Libor ROUCEK
Leedu	Aloyzas SAKALAS
Iirimaa	Proinsias DE ROSSA
Luksemburg	Robert GOEBBELS
Sloveenia	Borut PAHOR

Eessõna

Aasta 2005 märgib Lissaboni strateegia – Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja keskkondliku arengu kümneaastase strateegiaga poolele teele jõudmist. Käesoleva aruande esitas Euroopa Parlamendi PSE fraktsioon jaanuaris 2005 oma panusena ELi kevadisele tippkohtumisele, mille ülesanne oli hinnata Lissaboni strateegiat ja see uuesti käivitada. See oli ka meiepoolseks aluseks resolutsioonile, mille Euroopa Parlament 9. märtsil vastu võttis. Pärast tippkohtumist jääb käesolev aruanne ikka PSE fraktsiooni suunisteks kõnealuse strateegia rakendamisel, mis on ELi peamine prioriteet järgmiseks 5 aastaks.

Loodame, et analüüs ja soovitused käesolevas PSE fraktsiooni aruandes täidavad oma ülesande võitluses tõeliselt **eeskujuliku Euroopa** eest.

Harlem Désir
PSE fraktsiooni asepresident
majanduslik ja sotsiaalne mudel

Robert Goebbels
PSE fraktsiooni asepresident
säästev areng ja konkurentsivõime

Mis on Lissaboni strateegia?

Lissaboni Euroopa Ülemkogu seadis märtsis 2000 Euroopa uue strateegilise eesmärgi järgmiseks aastakümneks: *saada maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmusel põhinevaks majandusühenduseks, mis suudab tagada püsiva majanduskasvu, luua uusi ja paremaid töökohti ning suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust.* Seda püstitatud strateegiat tuntakse kui Lissaboni strateegia.

Lissaboni strateegia poliitika

Sissejuhatus

Lissaboni strateegia arutelusid kummitab keerukus, kuid käesolevas panuses strateegia vahekokkuvõttesse esitatakse vaid kolm argumenti selle kohta, miks esimesed viis aastat on pettumust valmistanud – isegi kui teatavatel aladel on tehtud edusamme – ja mis peab juhtuma järgmise viie aasta jooksul, et need oleksid paremad.

1. Lissaboni strateegia suurim nõrkus on seisnenud selle rakendamises, eriti liikmesriikides. Et seda muuta, peab Lissaboni protsess muutuma keskendatumaks, vähem tehnokraatlikuks ja rohkem demokraatlikuks, kaasates poliitilisse debatti riiklikud sidusrühmad.
2. Poliitikakujundajad peavad kõnealust strateegiat mõistma, sellesse uskuma ja vastavalt tegutsema.
3. Euroopa ei saavuta kasvu, töökohti ja sotsiaalset ühtekuuluvust, mida ta vajab, kui Euroopa makromajandusraamistik ei vasta Lissaboni strateegiale.

Lissaboni strateegia rakendamise poolel teel on nii strateegia rakendamise olukord kui ka Euroopa majandusolukord korralikult dokumenteeritud. Käesolev aruanne ei kasvata seda analüüsidemäge veelgi. Ent meie ettepanekud rajanevad järgmisel kahel laiahaardelisel arusaamal Euroopa olukorrast ja nende probleemide laadist, mille lahendamiseks Lissaboni strateegia on kujundatud:

- Hoolimata kõikidest probleemidest on Euroopal selline majandus ning sotsiaal- ja keskkonnamudel, mis kannataks võrdlust mis tahes teisega maailmas. Hiljutises ülemaailmses elukvaliteediuuringus¹ olid Euroopa riigid üheksal juhtival kohal kümnest ning ELi edukaimad riiklikud majandussüsteemid edestavad enamiku majanduslike ja sotsiaalsete näitajate poolest Ameerika Ühendriikide omi.²
- Siiski peame arenema. Euroopa jääb ikka veel maha majanduskasvus, tööhõivetasemetes ja teatavate majandusdünaamika põhinäitajate poolest, milleks on näiteks uuenduste määr ja osalus uuenduslikes sektorites, nagu infotehnoloogia, biotehnoloogia ja nanotehnoloogia. Ja uued väljakutsed, nagu rahvastiku vananemine, suurenev surve looduskeskkonnale ning Jaapani, Hiina ja teiste kasvav konkurentsivõime tähendavad, et Euroopa seisab oma taseme tõstmisel vastamisi tugevama survega kui kunagi varem.

“Euroopa riigid on maailmas elukvaliteedi poolest üheksal juhtival kohal kümnest.”

Lissaboni strateegia on ELi plaan taseme tõstmiseks. Alates sellest, kui Euroopa Ülemkogu selle strateegia 2000. aastal vastu võttis, on palju muutunud. Oleme palju õppinud raskustest selle auahne

¹ Economist Intelligence Unit, november 2004

² Üle Euroopa Liidu on USA-d hinnatud võrdlustes paremaks teatavate majandusnäitajate poolest ning Euroopa Liitu teatavate teiste majandusnäitajate, aga ka enamiku sotsiaalnäitajate poolest.

eesmärgi saavutamisel. Siiski ei ole muutunud ega tohigi muutuda Lissaboni eesmärk, mida on osundatud selle aruande alguses. Kõnealune strateegia on keerukas ja täis väljakutseid. Kuid selles Euroopa ette seatud dünaamilise majanduse ja hea ühiskonna kujutus on õige – selline, mis on rajatud Euroopa ainulaadsetele tugevatele külgedele ja annab vastuse Euroopa kodanike püüdlustele. Aruande ülejäänud osa selgitab, kuidas saaksime seda paremini toimima panna.

Lissaboni strateegia – keerukas, kuid siiski lihtne

Lissaboni strateegiat on palju kritiseeritud selle keerukuse pärast. Seda on võrreldud jõulupuuga, viidates selle paljudele eesmärkidele ja vahenditele, milles ühendatakse sotsiaal-, keskkonna- ja majanduspoliitika.

Siiski on Lissaboni strateegia oma olemuselt väga lihtne, ehkki seda ei ole eriti mõistetud. Lissaboni strateegia väljendab majanduslikku, keskkondlikku ja sotsiaalset mudelit, mille kaudu Euroopa ehitab üles oma tuleviku – selle, mida me oma aruandes nimetame **eeskujulikuks Euroopaks**. Kui rääkida võimalusest valida aus või ebaaus tee konkurentsivõime juurde, on Euroopa valinud Lissaboni strateegia näol ausa tee. On aga tõsine arusaamatus nimetada kõnealust mudelit kompromissiks majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõõtmel vahel, nagu paljud kommentaatorid seda teevad.

Lissaboni strateegia sisu seisneb majanduslike, sotsiaalsete ja keskkondlike edusammude **omavahelises sõltuvuses**. Nendele – riikide valitsustes ja mujalgi –, kes pole sellest ikka veel täiesti aru saanud, võib olla vaja lühikest meeldetuletust.

Kaks mudelit, üks valik

Euroopa konkurentsivõime 21. sajandil ning Euroopa ühiskonna enda olemus sõltuvad sellest, kuidas me reageerime tänapäeva globaalmajanduse kolmele kesksele väljakutsele:

- globaliseerumine ise, arvestades survet, mis tuleneb nii industrialiseerunud kui ka mõnede arenevate riikide pakutavast järjest tihenevast konkurentsist;
- mitte ainult tehnoloogia, vaid ka turgude, maitsete ja ärimudelite pidev ja kiirenev muutumine;
- ning rahvusvahelise olukorra krooniline majanduslik ja poliitiline ebastabiilsus, mille tagajärjed mõjutavad energiavarusid, migratsioonitrende, laiemat majanduskeskkonda ja ELi geopoliitilist rolli –, sealhulgas erinevate majandus- ja sotsiaalmudelite konkurents.

Euroopa valik, mis on väljendatud Lissaboni deklaratsioonis, on rajada oma konkurentsistrateegia eeskujulikkusele: infrastruktuuri, avalike teenuste, keskkonna, hoolekandesüsteemide, tööjõu, tööturgude, äriühingute ja paljude muude tegurite heale kvaliteedile.

See valik kajastab ettenägelikku tõdemust, et Euroopal ei ole tulevikku püüdluses konkureerida globaalmajanduses madala kulutasemega tootjana. Me ei saa ega tohigi püüda jäljendada oma konkurentide tööjõukulude madalaimat taset, kõige vähenõudlikumat tööjõudu, madalaimaid makse, kõige lõdvemaid keskkonna-, sotsiaal-, tervishoiu- ja ohutusstandardeid. Selline strateegia ei saa olla edukas ja me ei saa päästa oma majandust ühiskonna hävitamise arvelt.

Lissaboni alternatiiv seisneb tõdemuses, et soodustades investeringuid ning luues keskkonna, milles saaksid õitseda ülemaailmselt konkurentsivõimelised äriühingud, ei ole Euroopa sotsiaal- ja keskkonnamudel mitte takistus, vaid liitlane. Investeerijad hakkavad eelistama Euroopat oskusliku tööjõu, säravate ülikoolide ja uurimiskeskuste, esmaklassilise side, tõhusa haldusjuhtimise, ühiskondliku rahu ja elukvaliteedi pärast. Need on Euroopa konkurentsivõimeliste eeliste allikad ning aitavad üles ehitada 21. sajandi kiireid ja liikuvaid äriühinguid.

Põhjamaade tee eeskujulikkusele

Tugeva konkurentsivõime ja majanduskasvu on rohkem kui üks tee. Ameerika Ühendriigid on kasutanud ühte võimalust, kuid see jääb Euroopa sotsiaal- ja keskkonnamudelist kaugemale. Euroopas on üks edukas alternatiiv Põhjamaade mudel, mis ühendab majandusliku konkurentsivõime tugeva sotsiaalhoolekandesüsteemi ja kõrgetasemeliste keskkonnastandarditega. *Ülemaailmses konkurentsivõime aruandes aastate 2004–2005 kohta*¹ on kolm Põhjamaad seatud ülemaailmsesse konkurentsivõime esiviisikusse ning see näitab, et suhteliselt kõrged maksud, tugev avalik sektor, suured palgad, head sotsiaalhoolekandesätted ja tugev sotsiaalne kaitse ei välista majanduskasvu ega jõukust, vaid vastupidi – toetavad neid. See on saavutatud tööturu reformimisega, riigi raha eraldamisega aktiivse tööturupoliitika tarvis, hariduse ja elukestva õppe esikohale seadmisega, töökohtadevahelise aja minimeerimisega, meeste ja naiste võrdõiguslikkust edendavate ja diskrimineerimisvastaste meetmetega, kvaliteetsete töökohtade strateegiaga ning Euroopa Liidu suurimate kulutustega teadus- ja arendustegevuseks, asetades erilist rõhku keskkonnasõbralikele tehnoloogiatele.

Kolm sammu edu suunas: poliitika järjekindlus

Lissaboni strateegia aluseks oleva majandusmudeli mõistmine on kriitiliselt tähtis selle strateegia edukaks ellurakendamiseks, sest see avaldab poliitikale kaugeleulatuvat mõju. Riigirahanduse ja avalike teenuste, tööturgude, hariduse ja õppe, siseturu, teadus- ja arendustegevuse, keskkonnapoliitika ja sotsiaalse kaitse süsteemide – kõikide Lissaboni strateegia lõimede puhul on edukuse eeltingimus järgida poliitikat, mis vastab valitud majandusarengu mudelile. Käesoleva aruande teises osas on selgelt ära seletatud, mida see igas poliitika põhivaldkonnas tähendab.

Enne kui Euroopa valitsused saavad Lissaboni strateegia edukalt ellu rakendada, peavad nad sellest aru saama. Väljaspool tippkohtumiste rambivalgust tundub liiga sageli, nagu järgiksid ministrid ja volinikud hoopis teistsugust stsenaariumi, milles konkurentsivõime tähendab vaid avatumaid turge, madalamaid makse ja äritegevuse vähemat reguleerimist, ent kõik ülejäänud on kõigest dekoratsioon vaateaknal – vajalik poliitiline kate, mis vaid takistab tegelikku eesmärki: muuta Euroopa konkurentsivõimeliseks. Kahtlemata on ka selle puhul tegu strateegiaga, kuid mitte Lissaboni strateegiaga.

Küsimuse tuum on järgmine. Komisjon ja Euroopa Ülemkogu peavad vaheülevaate põhjal otsustama, kas neil on Lissaboni strateegiaga, eeskujulikule Euroopale üles ehitatud majandus- ja sotsiaalmudeliga tõi taga. Kui vastus on jah, peab iga poliitika, mida Lissaboni agenda puudutab, sellele mudelile vastama – ja see tähendab mõningates valdkondades põhjalikku ümbermõtlemit.

Radikaalne tegevuskava edu suunas

Eeskujuliku Euroopa, kõrgetasemeliste sotsiaal- ja keskkonnastandardite ning heade avalike teenuste kaitsmine ei tähenda *status quo* kaitsmist. Käesoleva aruande argument on, et need saavad olla ja peavad olema osa edukast majandusvalemist – mitte et olemasolevad sotsiaal- ja keskkonnapoliitikad või reguleerimisrežiimid alati sellele tingimusele vastaksid. Aruande ülejäänud osas selgitatakse radikaalseid muudatusi, mida on vaja mitmes poliitika põhivaldkonnas, kui Euroopa soovib Lissaboni ambitsioonid edukalt täita.

- Peatükis *Meie tootmispotentsiaali avamine* on selgitatud, kuidas järjekindla majandushaldusega tugev ja ühtne siseturg pakub makromajanduslikku raamistikku ettevõtlikumale Euroopa majandusele ning pidevale majanduskasvule ja kvaliteetsetele töökohtadele. Hoogsam majanduskasv ja rohkem töökohti on ka vältimatu eeltingimus, et tagada reformide laialdane aktsepteerimine ja toetamine.

¹ Maailma majandusfoorum.

- Peatükis *Rakendamine, omanikutunne ja demokraatia* on esitatud ettepanekud, kuidas tugevama demokraatia ja tugevamate haldusvahendite abil saaks ühtlustada Euroopa Liidu ja liikmesriikide seniseid ebaühtlasi tulemusi Lissaboni strateegia ellurakendamisel.
- Peatükis *Eeskujulikkuse poliitika* on selgitatud mõningaid muudatusi, mida on vaja, et teha sotsiaalsel ja keskkondlikul eeskujulikkusel, ettevõtlikkusel ja teadmistel põhinevast majandussüsteemist Euroopa globaalmajandusliku konkurentsieelise allikas.

Strateegiale vastav poliitika

1. Meie tootmispotentsiaali avamine

Struktuurilise reformi ja makromajanduspoliitika omavaheline sõltuvus on nii ilmselge, et selle võiks ka mainimata jätta, kui seda ei eirataks suures osas Lissaboni strateegia arutelust. Sellepärast sooviksime väljenduda üsna selgelt. Ükski majandussüsteem ei suuda rakendada oma tootmispotentsiaali ilma asjakohase toetava makromajandusliku raamistikuta. Kui me ei sea oma makromajanduspoliitikat õigele teele – ja seni ei ole see meil õnnestunud –, kukub Lissaboni strateegia läbi.

Viimasel aastakümnel on ELi majanduskasv jäänud tegelikust potentsiaalst väiksemaks ning selle tulemusel on loomata jäänud miljoneid töökohti. Nii riiklike kui ka erasektori investeeringutest ei ole majanduskasvu tekitamiseks piisanud. Riiklike investeeringute kogusumma on langenud 1970. aastate algupoole 4% SKTst praeguse 2,4%ni europiirkonnas, vähenenud on ka erasektori investeeringute määr. Investeeringud füüsilisse ja inimkapitali on hädavajalikud üleminekuks stabilisatsioonipoliitikalt pikaajalisele majanduskasvule ja ühtlasi Lissaboni strateegia peamine vahend. Stabiilsus on avalik väärtus, mida tuleb kaitsta, kuid ilma majanduskasvuta ei ole ka stabiilsust. Sellepärast on makromajanduse reform Lissaboni strateegiale uue hoo andmiseks tehtava mis tahes jõupingutuse hädatarvilik osa.

Miks sisenõudlus on oluline

Rohkem kui 80% Euroopa kaupadest ja teenustest müüakse Euroopa Liidu piires. Suur ja elav siseturg on asendamatu alus ärilisele usaldusele, mis toob kaasa investeeringud, majanduskasvu ja töökohad. See on ka rahvusvahelises konkurentsivõimas eelis, mida kasutavad ära mõned meie suurimad kaubanduskonkurendid nagu USA, Jaapan, Hiina ja India. Praegustes oludes, kui dollari väärtus dramaatiliselt langeb, on sisenõudlus järjest kriitilisema tähtsusega. Seda nõudlust on vaja stimuleerida investeeringute hoogustamise teel. See tugineb elavale tarbimisele, mis omakorda sõltub töötajate ostujõu kaitsmisest.

Euroopa majanduskasvu oleks võimalik aastatel 2005–2007 suurendada peaaegu 1% võrra aastas ning aastatel 2007–2010 umbes 0,5% võrra aastas, kasutades täies ulatuses ära ELi eelarve, vähendades intressimäärasid, võttes vastu Euroopa Investeeringupanga poliitika erainvesteeringute edendamiseks ning

suunates riiklikud ja ELi kulutused ümber Lissaboni eesmärkidele. Sellega loodaks aastaks 2010 juurde 3,4 miljonit töökohta, mille arv kasvaks hiljem 4,7 miljonini.¹

Sedalaadi uuringud näitavad, et Lissaboni vahekokkuvõtte kannataks hukutavat kahju, kui selles ei arvestata makromajanduspoliitika – head või halba – mõju tuumeesmärkidele, milleks on majanduskasv ja töökohad. Käesoleva dokumendi järgmises viies jaotises selgitatakse, kuidas anda Lissaboni strateegiale hoogu ühtse ja kasvule orienteeritud makromajandusliku raamistiku loomise ning siseturu lõpliku väljakujundamise teel.

Stabiilsuse ja kasvu pakti reform

Septembris 2004 esitas komisjoni volinik Almunia vastuseks järjest kasvavatele tõenditele stabiilsuse ja kasvu pakti nõrkuste kohta ettepanekud reformiks, et tagada eelarveprobleemide korrigeerimine varem võetud meetmetega, võtta rohkem arvesse majandusolusid, keskenduda rohkem eelarvepositsioonide jätkusuutlikkusele, tugevdada sätete jõustamist ning parendada ELi majanduspoliitiliste vahendite ühtsust.

Komisjoni ettepanekud kujutavad endast suurt sammu tõhusama ja kasvule orienteerituma makromajanduspoliitika suunas, millest peaks saama Lissaboni strateegia vahekokkuvõtte põhiosa. PSE fraktsioon usub siiski, et reformiga tuleb minna veelgi kaugemale.

Üks kõnealuse pakti nõrkusi on olnud jooksvate kulutuste ja kapitaalmahutuste sisulise majandusliku erinevuse arvestamata jätmine, mille tulemusel on investeringud, mida me vajame, kui Euroopa peab täitma Lissaboni eesmärgid, sageli eelarvekitsikuse esimene ohver. Reformitud paktis tuleks selgelt eristada investeringuid ja jooksvaid kulutusi nõudega, et valitsused võtavad majandustsükli jooksul laenu üksnes investeringuteks ja mitte jooksvate kulutuste finantseerimiseks. See ei tohi viia lõdva eelarvekoostamise ega “loova” raamatupidamisarvestuseni. Stabiilsuse ja kasvu pakti kontekstis investeringuks peetavate kulude määratlus peaks rangelt piirduma investeringutega haridusse, sotsiaalteenustesse, teadus- ja arendustegevusse, transpordi- ja sideinfrastruktuuri ning taastuvenergia infrastruktuuri. Kooskõlas Lissaboni filosoofiaga tuleks paljud haridusinvesteringud, mida tavapärastel peetakse jooksvateks kulutusteks, määratleda kui investeringud.

“Paktis tuleb eristada investeringuid ja jooksvaid kulutusi ning valitsused peaksid majandustsükli jooksul laenu võtma üksnes investeerimiseks.”

Ühtsem majandushaldus

Majanduslikku koordineerimist Euroopa ja liikmesriikide tasandil tõkestab kavade ja aruannete rohkus. Igal aastal peavad liikmesriigid esitama stabiilsus- ja lähenemisaruandeid, tööhõivearuandeid, struktuurilise reformi aruandeid, majanduspoliitika üldsuuniseid, rakendusaruandeid ja rohkemgi – igal aastal enam kui 300 aruannet, millesse igasugune selge poliitiline sõnum lihtsalt ära upub. Vaja on lihtsamat ja ühtsemat korda, et keerutada kokku kõik lõimed ning luua avalikkuse ja parlamendi poolse kontrolli jaoks ühtne kese. Euroopal on vaja palju tõhusamat majanduspoliitika koordineerimist.

Teeme ettepaneku:

¹ „Impulss olude taastamiseks Euroopas: avalike ja erainvesteeringute edendamine” (PSE 2003). Kõik need tulemused oleksid veelgi laiemad, kui arvestada tõenäolist positiivset mõju investeerijate usaldusele.

1. et iga liikmesriik võtaks vastu omaenda kolmeaastase **riikliku majanduspoliitika koordineerimise aruande**, ühendades praegused stabiilsuse ja lähenemise programmid majandus- ja tööhõivearuannetega ning võttes arvesse riiklike iseärasusi, prioriteete ja eripärasid;
2. asendada ka praegune suur hulk Lissaboni strateegiaga seotud edusamme käsitlevaid iga-aastaseid aruandeid ühe kolmeaastase **“kasvu ja ühtekuuluvuse kavaga”**, mis on komisjoni iga-aastase “sünteesaruande” riiklik versioon, milles võetakse kokku möödunud aastate edusammud ning seatakse sihid ja ajakavad tulevaks aastaks.

Majanduspoliitika üldsuunised koos riiklike majanduspoliitika aruannete ning uute riiklike kasvu ja ühtekuuluvuse kavadega peaksid olema pöördeliselt olulised stabiilsuse ja kasvu pakti, riikliku majandus- ja tööhõivepoliitika ning Lissaboni strateegia vahelise järjepidevuse tagamisel. Kõnealused suunised juba käsitlevad struktuurilisi küsimusi. Nendest peaks saama oluline majanduspoliitiline tööriist, millega Euroopa majanduspoliitika nii selle sõnastamise kui ka ellurakendamise tasandil tõhusalt kindlaks määrata. Majanduspoliitika üldsuuniste peaesmärgid peaksid olema jätkusuutlik kasv ja töökohtade loomine. Nendes tuleb pöörata võrdselt tähelepanu riiklike kulutuste koosseisule ja eriti investeringutele, tõstes eelkõige esile seosed riiklike investeringute ja Lissaboni eesmärkide vahel. Seda tuleks peegeldada riigi tasandil riiklikes kavades ja programmides.

See lihtsus – mis läheb kaugemale Koki aruandest – on suur samm mitte üksnes ühtsema poliitikakujunduse, vaid ka suurema läbipaistvuse ja omanditunde suunas seoses Lissaboniga, mille juurde oma aruandes veel tagasi tuleme.

Lõpuks tuleks 2005. aasta kevadisel tippkohtumisel järgida 1992. aasta ühtse turu programmi mudelit, muutes Lissaboni strateegia keskendatud viieaastaseks programmiks, milles täpselt ja ajakavastatult näidatakse sammud, mis tuleb astuda ELi ja riiklikul tasandil, ilma et seataks küsimärgi alla ELi kevadist ülemkogu ega selle suuniseid ja hinnangumandaati.

Maksustamine ja Lissabon

Kõlvatu maksukonkurents ohustab ELi ühtekuuluvust. “Maksuerosiooni” ja maksustamise vältimise tõttu väheneb avalik raha ning maksukoormus kandub kõige vähem mobiilsele tootmistegurile – tööjõule – ja see on halb tööhõive suhtes, mis on üks keskseid Lissaboni eesmärke.

Sellises konkurentsimumdelis, mida võiks kirjeldada kui “võidujooksu üha lõdvemate õigusaktide suunas”, on maksukonkurents hea. Ent Lissaboni mudelis, mis sõltub eeskujulikkusest, haritud ja oskuslikust tööjõust, kvaliteetsetest avalikest teenustest, maailmaklassi kuuluvatest ülikoolidest – on “terve” riigipoolne rahastamine hädavajalik element ning maksubaasi “erosioon” on oht, millega tuleb tegelda. See on üks põhjus, miks ühtne turg vajab äriühingute maksustamise suhtes kooskõlastatud lähenemisviisi – mitte ühtset maksumäära, vaid äriühingute maksubaaside progresseeruvat kooskõlastamist, mis viib lõpuks välja Euroopa äriühingute maksumäärade ühtlustamiseni –, võimaluse korral pärast käibemaksude ja aktsiiside mudeli kooskõlastamist, millega seatakse sisse maksude alam- ja ülemmäärad.

Liikmesriikide positsioon eelarve- ja maksuküsimustes on indikaator, mis näitab seda, kui tõsiselt nad suhtuvad Lissaboni strateegiasse. Kõrgemal tasemel haridusstandardid, elukestev õpe, rohkem teadus- ja arendustegevust, parem infrastruktuur ja paremad avalikud teenused, ühtekuuluvus ja sotsiaalne hõlvamine, aktiivne tööturupoliitika – kõigi nende jaoks on vähemalt osaliselt vaja riigi raha. Ometi orjavad valitsused liigagi sageli eelarvamust, et majanduskasvu ja tööhõivet on võimalik tekitada ainult madalate maksumäärade abil. Tõendid räägivad muust. Meie sõnum on järgmine: midagi ei anta tasuta. Lissaboni strateegia on Euroopa parim tulevikulootus, kuid selle eest tuleb maksta.

Kasvu edendav Euroopa rahapoliitika

Euroopa Keskpannga inflatsioonisiht on rangem kui teiste väeringutega piirkondade keskpankade kasutatavad inflatsioonisihid. Lisaks on see asümmeetriline, mistõttu EKP reageerib inflatsiooniohtudele tugevamalt kui deflatsiooniohtudele – ja seda ajal, kui Euroopa püsiprobleem on ebapiisav, mitte ülemäärane nõudlus, stagnatsioon, mitte inflatsioon. Viis aastat pärast euro sisseseadmist on aeg küps Euroopa rahapoliitika ümberhindamiseks, et käsitleda eriti inflatsioonisihi laadi ning kuulata kriitikat selle kohta, et EKP intressimäära muudatused – kas madalamaks või kõrgemaks – on sageli liiga väikesed ja leiavad aset liiga hilja.

EKP peaks andma suurema panuse ülemaailmsesse taastumisse, tehes seda rahapoliitika kaudu, mis edendab lisaks stabiilsusele ka Euroopa kasvu ja tööhõivet, nii nagu USA föderaalreservsüsteem on ette nähtud edendama nii USA majanduse stabiilsust kui ka kasvu. EL peab edendama tihedamat ülemaailmset rahanduskoostööd, et vähendada rahvusvahelisest rahanduslikust ebastabiilsusest tulenevaid ohtusid Euroopa töökohtadele ja majanduskasvule.

Euroopa investeerimispoliitika

Nii riigi- kui ka erasektori investeeringud on kriitiline tegur millegi ümberkujundamiseks, olgu see siis tootmis- või haridussüsteem, tööturg või infrastruktuur. Vaja on ühiseid samme riiklike investeeringute hoogustamiseks ja erainvesteeringute stimuleerimiseks, kasutades ära kooskõlastatud riikliku ja Euroopa algatuse suuremat tõhusust.¹ Erilist rõhku tuleks asetada nendele investeeringuvormidele, mis on Lissaboni agenda suhtes kõige olulisemad, nagu teadus- ja arendustegevus, teadmuspõhine majandus, haridus ja õpe ning avalikud teenused.

Hoolikalt suunatud **ühtekuuluvusprogrammidel** on väga oluline osa. Euroopa suurim tootlikkuskasv tuleb tootlikkuse suurendamisest uutes liikmesriikides – ja vanade liikmesriikide majanduslikult nõrgemates piirkondades – ELi arenenuimate piirkondade tasemele. Komisjoni 3. aruandes majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kohta on selgelt ära märgitud ühtekuuluvuskulutuste panus Lissaboni eesmärkide saavutamisse ning tehtud ettepanekuid reformideks, et veelgi tugevdada keskendumist nendele eesmärkidele. Järgida tuleks Edinburghi Euroopa Ülemkogu seatud eesmärki kulutada ühtekuuluvusele 0,46% ning kujundada kõik ühenduse programmid vastavalt Lissaboni prioriteetidele ümber.

Seoses laienemisega on ebapiisava infrastruktuuri probleemid uuesti päevakorda kerkinud. Paljudel juhtudel on selles suhtes vaja suuri riiklike investeeringuid infrastruktuuri ning lisaks ka Euroopa-poolset rahastamist. Ilma esmaklassilise transpordi, telekommunikatsiooni, energeetika ja muude infrastruktuurideta on oht, et teiste sektorite konkurentsieelised võivad raisku minna.

¹ See võiks rajaneda komisjoni ettepanekul kasvu ja reguleerimise fondi asutamise kohta, mis on esitatud hiljutises teatises finantsperspektiivide kohta aastateks 2007–2013.

Üleeuroopalistel võrkudel, mis on kujundatud konkreetselt selleks, et täita Euroopa infrastruktuurivõrgustike suurimad lüngad, on täita oluline funktsioon majanduse paindlikkuse ja tõhususe suurendamisel ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamisel ning ühtse turu lõplikul saavutamisel. Täielikult rakendatuna võivad need suurendada ELi majanduskasvu 0,2–0,3% võrra, mis on samaväärne ühe miljoni lisatöökohaga kogu liidus. Nendes oludes tuleks enne 2010. aastat algavad prioriteetsed üleeuroopaliste võrkude projektid tagada ühenduse laenuga.

Memo kevadiseks tippkohtumiseks: võtke teadus- ja arendustegevust tõsiselt

Euroopa tippkohtumistel on korrapäraselt toonitatud eesmärki investeerida aastaks 2010 Euroopas 3% SKPst uurimistegevusse ja 2% kõrgharidusse – ning seejärel ei ole õnnestunud seda eesmärki vormistada. Ometi on valik just tippkohtumisel osalejate kätes. Riikliku teadus- ja arendustegevuse puhul on see – riiklikul ja ELi tasandil – eelarveotsuste tegemise küsimus, mis vastab nõutud kasvule – kulutuste suurenemine keskmiselt 6% võrra. Ka erasektori teadus- ja arendustegevuse puhul on hästi teada mitmeid end juba tõestanud stiimuleid; vaja on poliitilist kohustust neid kasutada.

Aktiivsema investeerimispoliitika osana tuleks tugevdada Euroopa Investeerimispannga funktsiooni, rõhutades nõuandvat ja tehnilist toetust liikmesriikidele ja erasektorile. Seejuures tuleks eriliselt tähtsustada riskikapitali laenamise laiendamist ning toetust väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Vahekokkuvõttes tuleks ka uuesti käsitleda Jacques Delorsi Euroopa obligatsioonide ideed ühist huvi pakkuvate projektide rahastamiseks.

ELi eelarve ümberkujundamine: Lissaboni strateegia finantsalus

Lahingud kulutuste pärast on ühtlasi lahingud Lissaboni strateegia saatuse pärast. Need, kes soovivad eesmärke, peavad soovima ka abinõusid. Eriti liikmesriigid ei tohiks piirduda vaid retoorilise kohustumisega Lissaboni strateegia täitmiseks, tagamata vajalikke eelarvelisi ressursse. See kehtib nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil. Kevadisel tippkohtumisel tuleks võtta kohustus vormistada **finantsperspektiivid**, mis teeniksid Lissaboni strateegia huve.

“Lahingud kulutuste pärast on ühtlasi lahingud Lissaboni strateegia saatuse pärast.”

Euroopa Liidule tuleb anda vahendid, et ta saaks tõhusalt ellu rakendada talle usaldatud poliitikat. Liidul on vaja usaldusväärset ja piisavat omaressursside allikat. Uurimist väärivad mitmed võimalikud allikad, sealhulgas ideed seoses Euroopa – madalamääralise – maksuga maantee-kaubaveolt, äriühingute kasumilt või energialt.

Lissaboni strateegia edu suhtes saavad otsustavaks ka ELi kulutuste struktuur ja koosseis. See, et riigi raha tuleks kulutada vastavalt poliitilistele prioriteetidele, on kindlasti poliitikaelu aluspõhimõtteid. Uusi finantsperspektiive tuleb kasutada ELi eelarve põhjanevaks ümbersuunamiseks ja -struktureerimiseks nii, et see keskenduks selgemalt Lissaboni eesmärkidele.

Komisjoni ettepanek “Euroopa kasvu reguleerimise fondi” kohta võimaldaks liidul kasvu stimuleerimise meetmete kaudu kiiremini reageerida majanduse muutustele, kuna nii struktuurifondid kui ka ühenduse programmid tuleks Lissaboni eesmärke arvestades uuesti üle vaadata ja ümber kujundada. ELi eelarvest igal aastal kasutamata jäävad ressursid tuleks kanda üle majanduskasvu reguleerimise fondi, sel viisil varustades kõnealust fondi arvestatavate ressursidega, mis tuleks esmajärjekorras eraldada Lissaboni strateegiaga seotud programmidele. Kõnealused summad on kaalukad. Aastal 2003 tagastati liikmesriikidele 5,47 miljardit eurot.

2. Rakendamine, omanikutunne ja demokraatia

Koki kõrgetasemeline töörühm kinnitas ilmset tõde, et Lissaboni strateegia suurim probleem on olnud selle ebapiisav ellurakendamine liikmesriikide poolt. Alates 2000. aastast on 40 “Lissaboni direktiivist” ainult 7 rakendatud kõikides liikmesriikides.¹ Osalt on selle põhjus eelarvekitsendustes, kuid Koki töörühmal on õigus, kui nad näevad peamise põhjusena poliitilise tahte puudumist, mis omakorda kajastub Lissaboni strateegia suhtes riikliku omanikutunde puudumises.

Kui ministrid naasevad oma riigi pealinna, avaldavad parlament, ajakirjandus ja avalikkus neile vähe või ei avalda üldse survet selleks, et nad täidaksid tippkohtumistel alla kirjutatud kohustusi. Selle põhjus on osalt Lissaboni strateegia keerukus, osalt aga avatuse puudumine selle menetluste suhtes. Ühineme Koki rühma ettepanekuga keskenduda korraga vähematele eesmärkidele – ehkki kõnealuse rühma eesmärgivalik on mõnes suhtes halvasti tasakaalustatud. Oleme eespool üldjoontes kirjeldanud, kuidas saaks lihtsamalt korraldada Lissaboni strateegia ellurakendamise kooskõlastamist nii Euroopa kui ka riiklikul tasandil. Järgnevalt esitame edasised ettepanekud:

- et anda liikmesriikide parlamentidele ja sotsiaalpartneritele suuremat omanikutunnet Lissaboni strateegia suhtes, pakkudes paremaid võimalusi kõnealust protsessi kujundada ja jälgida;
- et teha Lissaboni strateegia poliitikakujundust ja ellurakendamist läbipaistvamaks ja arusaadavamaks.

Riiklik omanikutunne: parlamentide ja kodanikuühiskonna funktsioon

Usume, et liikmesriikide parlamendid on võti Euroopa Lissaboni agenda muutmiseks iga liikmesriigi riiklikuks agendaks ning et tihedam koostöö Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentide vahel on võti, millega muuta Lissaboni strateegia osaks demokraatia arengust, ning selles suhtes peaks avalik arutelu, kontroll ja aruandekohustus olema palju laialdasem.

“Riiklikud kasvu ja ühtekuuluvuse kavad”² võimaldavad liikmesriikidel saada Lissaboni agenda ellurakendamise selgema ülevaate ning määratleda selleks omaenda strateegiad. Liikmesriikide parlamendid peavad olema kesksed riikliku strateegia väljatöötamisel ja selle rakendamise seirel ning pidama nõu sotsiaalpartnerite ning riiklike ja kohalike sotsiaalpartneritega, et ehitada üles laiapõhjaline koalitsioon muudatusteks, milles valitseks omanditunne riikliku Lissaboni strateegia suhtes.

Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentide vahelisest koostööst peaks saama peamine element, mille abil ületada Euroopa ja riikliku poliitika vaheline lünk. PSE fraktsioon on juba astunud esimese sammu selles suunas. Sotsialistide algatusel lõi Euroopa Parlament detsembris 2004 uue, horisontaalse struktuuri, mille ülesanne on kooskõlastada parlamendi tööd Lissaboni strateegia suhtes ning valmistada ette parlamentidevaheline foorum enne 2005. aasta kevadist tippkohtumist, mis edu korral võiks muutuda “Lissaboni maastiku” alaliseks osaks.

Rohkem avatud haldust ELi tasandil

Lissaboni strateegia ellurakendamine nõuab ka Euroopa tasandil poliitilist “mootorit”, mis suudaks edendada kõnealust agendat kooskõlas Euroopa kodanike eelistuste ja prioriteetidega. Praegu seda ei ole.

¹ Komisjon peaks vastu võtma kindlama ja kiiremini toimiva poliitika ELi direktiivide rakendamiseks. EL ajaloos on olnud üksnes kaks liikmesriikide trahvimise juhtumit – nendest ühe lõpetamiseks kulus 12 aastat. Euroopa Parlamendil on omalt poolt ülesanne suurendada demokraatlikku survet poliitilistest lubadustest kinnipidamiseks.

² Vt jaotist “Ühtsem majandushaldus”

Lissaboni strateegia ellurakendamine ELi tasandil sõltub suuresti aruteludest nõukogus ja riigiteenistujate komiteedes. Majandusliku koordineerimise peamiste vahendite, sealhulgas majanduspoliitika üldsuuniste, tööhõivesuuniste, sotsiaalpoliitika koordineerimise ja koondaruande asjus tuleks pidada nõu Euroopa Parlamendiga. See peaks ennekõike jääma iga-aastaseks menetluseks, mis on keskendatud kevadisele tippkohtumisele. Iga-aastane kolmepoolne sotsiaalpartnerite tippkohtumine peaks suunama tulemusel, milleni on jõutud taaselustatud dialoogis kodanikega, Euroopa otsuste tegemise protsessi.

Uus komisjon peaks kasutama vahekokkuvõtet võimalusena uuesti läbi arutada seadusandluse ja avatud koordinatsioonimeetodi asjakohased ülesanded. Viimastel aastatel on muserdatud ja karistatud komisjon mõnikord liiga palju tuginenud avatud koordinatsioonimeetodile, isegi kui asutamislepinguga on ette nähtud selge alus seadusandlikuks lähenemisviisiks. On õige, et Euroopa haldust peaks iseloomustama sekkumise kerge laad, ent on aegu, mil Lissaboni strateegiaga seotud huvid nõuavad ühiseid reegleid või ühiseid standardeid, mida avatud koordinatsioonimeetodiga tagada ei saa.

3. Eeskujulikkuse poliitika

Käesolev aruanne kaitseb kolmeosalist lähenemisviisi eeskujulikkuse poliitika teostamiseks sotsiaal- ja keskkonnavaldkonnas, teaduspõhises majanduses ja mujal:

- Esiteks sellepärast, et edusammud majanduses peavad teenima sotsiaalset edu. Lissaboni eesmärk peab olema tugevam majandus ja parem ühiskond – me ei saa muuta asju paremaks nende halvemaks muutmise teel.
- Teiseks sellepärast, et Lissaboni strateegiale uue hoo andmine eeldab kõikide poliitikas ja majanduses osalejate mobiliseerimist kõikidel tasanditel. Demokraatlikku ühiskonda ei saa kutsuda üles teostama strateegiat, millega püütakse inimesi veenda selles, et kui Euroopa jätkuvalt rikastub, ei saa ta endale enam lubada sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid saavutusi, mis eelnenud aastakümnetel on olnud tagatud.
- Kolmandaks sellepärast, et need on hädavajalik osa Euroopa strateegias konkurentsiedu saavutamiseks.

Käesoleva aruande sissejuhatuses on väidetud, et Lissaboni strateegia edu sõltub selgest kujutlusest selle strateegia aluseks oleva mudeli kohta ning tagamisest, et kogu Lissaboni strateegia raamistikus edendatav poliitika vastab sellele mudelile.

Me ei väida, et näiteks olemasolev sotsiaal- või keskkonnapoliitika on alati hästi kohandatud konkurentsivõimega seotud nõuetega. Mõnikord võib olla tarvis reforme, et paremini täita jätkusuutlikus majanduskasvus ja konkurentsivõimes seisnevaid eesmärgi. Siiski ei tohiks “reform” olla – nagu mõned on seda sõna kasutanud – eufemism standardite taseme allalaskmiseks. Lissaboni strateegias on eeskujulikkus Euroopa konkurentsivõime allikas, mitte takistus. Järgnevalt toome mõned näited, kuidas selline arusaam saab kujundada meie poliitikat.

Sotsiaalse eeskujulikkuse muutmine konkurentsieeliste allikaks

Järjest mobiilsema kapitaliga maailmas on töäjõud konkurentsieeliste püsivaim allikas. Sellepärast on Euroopa kõige väärtuslikum konkurentsiresurss hea hariduse ja väljaõppe saanud töäjõud, kellel on suutlikkust ja tahtmist reageerida pidevale muutumisele. See, aga ka vajadus ületada tõkked, mis takistavad nii paljusid eurooplasi töäjõuga ühinemast, peaksid olema Euroopa töökoha- ja tööturupoliitika juhtpõhimõtted.

“Reform ei tohiks olla eufemism standardite taseme allalaskmiseks.”

Ei ole juhus, et Skandinaavia riigid, kes on kõige jõulisemalt järginud Lissaboni sotsiaalse eeskujulikkuse strateegiat, on nüüd ka ELi parimate majandustulemustega riikide seas. Nad on püüelnud selle poole, et pakkuda sellist *tõelist* tööturvalisust, mis tugineb meie suutlikkusele ajaga kaasas käia, nii et me saaksime jääda tööturule ja teha seal edusamme. Skandinaavia valitsused on teinud suuri investeeringuid aktiivsesse tööturгу ja sotsiaalpoliitikasse ning teadmuspõhises majanduses vajalikesse oskustesse, sealhulgas oskuste edasiandmisse eakatele ja naissoost töötajatele, kes muidu võivad tööturult välja jääda. Sel viisil saavad tööturud edasi areneda niikaua, kui kestab terve sotsiaalne dialoog, püsivad kutseõppe ja tööleidmise süsteemid ning sotsiaalkindlustussüsteem, millest ei jäeta kedagi välja.

Sotsiaalne eeskujulikkus ja tööhõivemäära suurendamine

Majanduses ja poliitikas osalejad ja analüütikud on haruldaselt üksmeelsed selle suhtes, et Euroopa tööhõivemäära suurendamine on üks Lissaboni strateegia kõige kiireloomulisemaid ülesandeid. Tööjõu vähenemise ja rahvastiku vananemise korvamiseks tuleb meil kasutada kõiki võimalikke ressursse. Ennekõike tähendab see, et tuleb tegelda majandusliku passiivsuse probleemiga, eriti eakate töötajate, lihttööliste, immigrantide ja rahvusvähemuste hulgas – nii, et sotsiaalse tõrjutuse vastane poliitika ei osutuks mitte takistuseks, vaid elutähtsaks elemendiks Lissaboni tuumeesmärgi täitmisel.

Poliitikakujundajad peavad samuti olema teadlikud tugevast seosest tööhõivemäära ja Euroopa mudeli jätkusuutlikkuse vahel. Suurimaid surveid reformiks on tulenenud pensionäride ja töötajate suhtarvu kasvamisest. Osalt on see küsimus demograafiline, kuid alanenud on ka tegelik pensionile jäämise vanus, mis avaldab pinget sotsiaalhoolekandesüsteemidele ning vähendab tööjõudu. Sobivates oludes oleksid paljud nendest töötajatest rahul võimalusega jätkata töötamist. Vahekokkuvõtte prioriteet peaks olema neile selle võimaluse loomine.

Sotsiaalkaitse – osa probleemist ... või osa lahendusest?

Vastavalt Eurostati avaldatud andmetele on 25-liikmelises Euroopa Liidus rohkem kui 15 miljonit inimest liigitatud **ülalpeetavaks**. Enamik riike ei paku ülalpeetavatele piisavalt teenuseid ning selle lünga täidavad naised. Põhja-Euroopas pakutakse piisavalt teenuseid ning sealsetest andmetest on näha, et naiste aktiivsuse tase on palju kõrgem kui muudes Euroopa riikides. See tähendab, et Lissaboni strateegiat ei ole kindlasti võimalik lahutada sotsiaalkaitsepoliitikast ning see poliitika on Lissaboni strateegia lahutamatu osa. See seos tuleb muuta veelgi selgesõnalisemaks.

Suurima väljajäetud töötajate rühma moodustavad naised. Neist paljude puhul sõltub palgatööle asumise otsus osalise tööajaga või ajutise töö kättesaadavusest ja atraktiivsusest. Tänu ELi õigusaktidele kaasnevad osalise tööajaga tööga samad õigused kui täistööajaga töö puhul, sealhulgas sünnitusühvitised ja tasustatavad puhkused – mis annab olulise tõe tööhõivemäära suurenemisele.

Peamised võimalused tööhõivemäära suurendamiseks seisnevad reas progresseeruvates sotsiaalmeetmetes, sealhulgas meetmetes parema tasakaalu saavutamiseks töö- ja pereelu vahel. Selliste meetmete tähtsust on alahinnanud need, kes üle kõige rõhutavad riigi sekkumise vähendamist.

Euroopal on vaja näiteks:

- aktiivset tööturupoliitikat, mis on kujundatud nii, et see vähendaks uue töökoha otsimiseks kuluvat aega;
- meetmeid meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamiseks nii töökohas kui ka ühiskonnas, sealhulgas võrdväärse töö eest võrdväärse tasu maksmise edendamiseks;
- rohkem õpet ja ümberõpet, mis on keskendatud elukestva õppe kontseptsioonile, tagamaks, et Euroopa töötajatel on piisavad vahendid pideva muutumisega toime tulemiseks, ning suunatud ennekõike nendele rühmadele, kes jäävad oskustebarjääri tõttu kõige sagedamini tööturult välja, sealhulgas eakatele töötajatele, immigrantidele ja rahvusvähemustele;

- meetmeid ületundide tegemise kombe vastu, millega tagatakse võrdväärset õigust ajutistele töötajatele; samuti rassismi ja ahistamise vastu töökohas ja väljaspool töökohta.

Poliitikakujundajad peavad samuti tunnistama, et migratsiooniga tegelemine on osa sellest, kuidas EL peab reageerima oma vananevale rahvastikule ja kahanevale tööjõule. Isegi kui üks Lissaboni peaesmärke – 70% tööhõive määr – aastaks 2010 saavutatakse ja seda suudetakse edaspidi säilitada, väheneb töötavate inimeste arv 25-liikmelises Euroopa Liidus 2030. aastaks eeldatavasti 20 miljoni võrra. Seda arvestades ei saa eeldada, et sündivuse määr või tootlikkuse kasv võiksid seda kompenseerida; tuleb järeldada, et ohjatatav migratsioon – Tampere agenda tasakaalustatud vaimus – on hädavajalik, et hoida ära majanduskasvu langus ja meie saavutatud elukvaliteedi halvenemine.

Sotsiaalne eeskujulikkus – äriühingute ja töötajate kohanemisevõime edendamine

Tänapäeva konkurentsivõimelises maailmas on vaja uuesti läbi mõelda paindlikkuse kontseptsioon. Kiiresti arenevas ülemaailmses majanduses on kõige edukamad need äriühingud, kes on kõige liikuvad. Need, mis tuginevad korrapäraselt vahetuval lühiajalistest töötajatest koosnevale personalile, üksikasjalikele eeskirjadele ja tööjõu piiratud autonoomiale, jäävad tulevikus alla nendele äriühingutele, millel on oma töötajatega sidemed töökohaga kindlustatusel ja headel töötingimustel põhineva lojaalsuse ja motivatsiooni kaudu.

See on põhjus, miks kõige edukamateks äriühinguteks saavad need, mis on üles ehitatud usalduslikud tööstussuhete süsteemid. **Arvuline paindlikkus** – mis on vanamoodsate riigi sekkumise vähendamise pooldajate kinnisidee – ning maksimaalne vabadus tööle võtta ja töölt vabastada, kasutada lühiajalisi lepinguid ja minimeerida tööandjate kohustused tööjõu ees ei vasta **funktsionaalsele paindlikkusele** – mis seisneb tööjõu kohanemise-, algatus- ja reageerimisvõimes ja mis on nüüdsel ajal edu pant.

Tööturupoliitika ja tööstussuhete süsteemid tuleb orienteerida ümber muutuste ennetamisele ja nendega toimetulekule. Selleks et luua kiiremini arenev Euroopa majandus – ning Euroopa tööjõu hulgas usk sellesse, et muutused ei ole mitte ähvardus, vaid võimalus –, on vaja tänapäevast töökorraldust ning aktiivset tööturupoliitikat. Huvipooltega konstruktiivselt nõu pidades, tugevate ametiühingutega ning muutusteks hästi valmistunud tööjõuga saab tulla toime muutustega tööstuses ning minimeerida sotsiaalkulusid.

Sama loogika kehtib ka sotsiaalkaitsepoliitikas. Selleks et luua ühiskond, mis muutustele vastu võitlemise asemel neid tervitab, ning reageerida majandusele, milles üha vähem töötajaid saab töökoha kogu eluajaks, on sotsiaalkaitse kriitiliselt oluline. See on põhjus, miks Brüsseli Euroopa Ülemkogu toonitas, et sotsiaalkaitse kõrge tase on Lissaboni strateegia suhtes keskse tähtsusega, ning esitas üleskutse poliitika tugevdamiseks võitluses vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu. Seda seost tuleb vaheülevaates tunnistada. Sotsiaalkaitse ja sotsiaalne hõlvamine tuleb hõlmata liikmesriikide tegevusprogrammidesse koos ühiste sotsiaalsete näitajate ja eesmärkidega, et hinnata Euroopa poliitika mõju.

Teadmuspõhise majanduse muutmine konkurentsivõimelise allikaks

Euroopa parim võimalus ülemaailmseks konkurentsiks on parandada oma tulemuslikkust kõige perspektiivsemates uuenduslikes majandusharudes. See tähendab, et Lissaboni strateegia sõltub kriitiliselt määralt Euroopa headest tulemustest teadmuspõhises majanduses – mida kujundavad kaks põhitegurit: hea väljaõpe ja haridusega töötajaskonna loomine ning teadus- ja uuendustegevuse ulatuse ja tõhususe oluline suurendamine.

Teadmuspõhise majanduse tööjõud

Vahekokkuvõttes tuleks asetada haridus ja õpe Lissaboni strateegia keskmesse. Riiklikud investeeringud teadmuspõhisesse ühiskonda on praeguseni ebapiisavad. Uurida tuleks selliseid võimalusi nagu ELi struktuurifondide ning haridus- ja õppefondide parem ärakasutamine. Samuti on suur lünk erarahastamises, kui võtta aluseks võrdlus paljude meie konkurentidega. Komisjoni andmetel investeerib erasektor USAs inimressurssidesse viis korda rohkem kui seda tehakse Euroopa Liidus.

Haridus on jätkusuutliku kasvu hädavajalik koostisosa: keskmise haridustee pikendamine ühe aasta võrra toob endaga kaasa tootlikkuse ja kasvu suurenemist 5% võrra lühiperspektiivis ning veel 2,5% võrra pikemas perspektiivis. Kõrgem hariduse ja väljaõppe tase tähendab elus paremaid võimalusi, sotsiaalset hõlvatust, paremat töökohta ja aktiivset kodanikutegevust. Siiski valitseb meil mahajäämus rahastamises. Aastal 2000 olid riiklikud kogukulutused haridusele Euroopa Liidus 4,9% SKTst. Kõrghariduses ühe tudengi kohta tehtavad kulutused on Ameerika Ühendriikides 2–5% kõrgemad kui meie liikmesriikides.

***“Vahekokkuvõttes
tuleks asetada
haridus ja õpe
Lissaboni strateegia
keskmesse.”***

Kui Euroopa tõepoolest püüdleb teadmuspõhise ühiskonna poole, peame pikendama kõikide inimeste haridusteed. Euroopa investeerib kaugelt liiga vähe oma haridussüsteemi ning üks viiest noorest eurooplastest lõpetab koolitee liiga varakult. USAs ja Jaapanis on kõrghariduse saajate proportsioon 50% suurem kui Euroopa Liidus. Demokraatias peab teadmuspõhine ühiskond olema avatud kõigile – ning Euroopa ühiskonnamudeli puhul peame mobiliseerima kõik oma ressursid, hoolimata ühiskonnaklassist, sissetulekust, soost ja rahvusest.

Kindel põhiharidus peab käima käsikäes elukestva õppega, mis on avatud kõigile. Tänapäeva ühiskondi iseloomustab keerukas tehnoloogia, rohkem mobiilseid – ja ka lühiealisi – äriühinguid ning kiired muutused selles, milliseid teadmisi ja oskusi vajatakse. Sel põhjusel peavad õpe ja kvalifikatsioonid nihkuma elukestva õppe kontseptsiooni suunas ning kutsekvalifikatsiooni üleeuroopalise lähendamise ja tunnustamise poole, et nii töötajad kui ka ettevõtjad saaksid täiel määral osaleda Euroopa ühtses turus. Sotsiaalpartnerite abiga tuleb välja arendada Euroopa majanduse vajadustele täielikult vastavad süsteemid. Euroopa suurendatud rahaeraldised haridusprogrammidele, nagu Socrates ja Leonardo, peaksid oluliselt kasvatama nende tudengite arvu, kes saavad õppida teises liikmesriigis.

Teadus- ja uuendustegevus teadmuspõhise majanduse heaks

Euroopa peaks oma ülikoolides ja kõrgharidussüsteemides võtma sihiks mitte midagi vähemat kui eeskujulikkuse. Selle eeskujulikkuse saavutamise peamine element peab olema julgete teadus- ja arendusprogrammide ettevõtmine. Euroopa teadusruumi loomine – mida toetati ka Lissaboni tippkohtumisel – jääb meie prioriteetseks eesmärgiks. Kutsume samuti üles kiiresti asutama Euroopa teadusnõukogu, mis edendaks kooskõlastatud üleeuroopalist lähenemisviisi, mille abil rahastatakse nii põhi- kui ka pioneeruuringuid ning tehtaks tulemused ELi tasandil kättesaadavaks. Investeerimissiht 3% sisemajanduse kogutoodangust tuleb saavutada aastaks 2010 ning pakkuda lisastiimuleid nii erasektori investeeringute oluliseks ja üldiseks suurendamiseks kuni kahe kolmandikuni ülemaailmsest summast ning otsesteks uuendusteks, näiteks inimtervise valdkonnas, ja energiatõhusa majanduse saavutamiseks.

Euroopal on tungivalt vaja, et rohkem inimesi valiks oma elukutse uurimistegevuse alal ning samuti on vaja stiimuleid, et olemasolev uurimispersonal jääks Euroopasse. Aastaks 2010 on meil vaja vähemalt 700 000 uut uurimistegevuse alal töötajat. Teaduskarjäär Euroopas tuleb muuta ligitõmbavamaks noortele eurooplastele ja kolmandate riikide uurimispersonalile, kes praegu eelistavad siirduda USAsse. Euroopa Liidu töötava elanikkonna hulgast uurimistegevuse alal töötavate inimeste protsent on 5,4 – USAs on see määr 8,7 ning Jaapanis 9,7.

Meil on vaja tugevamat üleeuroopalist koostööd ning ülikoolide ja era- ja avaliku sektori teadusasutuste vahelist võistlust eesmärgiga suurendada eeskujulike teaduskeskuste arvu ja tugevdada stiimuleid saavutusteks nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil.

Selleks et täiustada uurimistegevuse ja tööstuse omavahelist “risttolmlemist”, peab Euroopa teadussektor saavutama tihedama sideme tööstusmaailmaga – selleks võib muude meetmete hulgas anda kevadisel tippkohtumisel lubaduse arendada tehnoloogilisi platvorme.

Teadus- ja arendustegevuse panust keskse Lissaboni eesmärgi saavutamisse võiks veelgi tugevdada erilise rõhu asetamine loodussõbralikele tehnoloogiatele, nanotehnoloogiatele, bioteadustele ja korrigeerivatele meetmetele, et hõlbustada juurdepääsu integreeritud projektide uutele vahenditele ja eeskujulikele võrkudele.

Ühenduse patendi sisseseadmine on juba ammu venima jäänud ning tungivalt vajalik prioriteet, mis annaks tõelise tõuke teadus- ja arendustegevusele.

Telekommunikatsioonisektoril on teadmuspõhises ühiskonnas eriline ülesanne. Olla konkurentsivõimeline praegusel ajal ja ajastul tähendab osalemist digitehnoloogia kõige uuenduslikumates saavutustes. 2005. aasta e-kava tuleb edukalt lõpule viia ja rakendada ning ettevalmistused 2010. aasta kavaks peaksid algama niipea kui võimalik. “Digitaalne lõhe” meie käsutuses olevate tehnoloogiate ja tööjõu oskuste vahel tuleks ületada hariduse ja õppe abil. Nagu mitmete Lissaboni strateegia peamiste poliitikate puhul, on ka siin eri piirkondade ja ühiskonnarühmade vahelise lõhe ületamine kriitiliselt oluline nii Euroopa konkurentsivõime kui ka sotsiaalse ühtekuuluvuse seisukohast. Ühtegi ELi kodanikku ei tohi infoühiskonnast välja jätta.

Keskkonnaalase eeskujulikkuse muutmine konkurentsieelise allikaks

Vahekokkuvõttes tuleks selgelt rõhutada keskkonnapoliitika, rahvatervisepoliitika ja toiduohutuspoliitika kokkusobivust majanduse, kasvu ja tööhõive suhtes seatud eesmärkidega.

See globaalne ja integreeritud lähenemisviis peaks olema Lissaboni jätkusuutliku arengu strateegia tunnusjoon. Lissaboni strateegia taashoogustamine leiab aset oludes, kus avaldatakse kasvavat survet meie looduskeskkonnale ning kus samal ajal valitsevad järjest suuremad avalikud ootused seoses keskkonnakaitse ja elukvaliteediga. Lissaboni strateegias nõutakse meilt toimetulekut selle kahekordse väljakutsega konkurentsivõime ja kasvu kontekstis.

Keskkonnapoliitika ei ole kaugelki kasvupidur, vaid võib hoopis anda Euroopa Liidule konkurentsieelise. Meie arvates on komisjoni keskkonnatehnoloogiate kava suure tähtsusega. Puhaste tehnoloogiate ja taastuvate energiaallikate väljaarendamine võib viia uute töökohtade loomiseni, hoogustada teadus- ja arendustegevust ning vähendada sotsiaal-, keskkonna- ja tervishoiukulusid. Lisaks kasvab lähitulevikus nõudlus selliste tehnoloogiate järele veelgi ning ELi tööstus peaks seadma eesmärgiks olla maailmas selles tegevuses juhtival kohal. Arvestades ühelt poolt maailmas olevate ressursside piiratud kogust ja kasvavat survet keskkonnale ning teiselt poolt keskkonnateadlikkust, saavad kõrgema tasandi keskkonnastandarditega esimesena kohanevad äriühingud endale “esimesena tegutseja” eelise. Euroopa tootjatele võib keskkondlik eeskujulikkus kaasa tuua lühiajalisi kulusid, kuid pikemas perspektiivis tasuvad need end ära.

ELi poliitika tuleb tasakaalustada Lissaboni ja Göteborgi strateegia vaimus. Keskkonnapoliitika võib tugevdada konkurentsivõimet ning peab sobima kokku kasvu ja tööhõivega – see ei tohi olla ega peagi olema majanduseesmärkide järel teisejärgulisel kohal. Loodusressursside vastutustundlikul kasutamisel ja parimatel keskkonnatehnoloogiatel põhinev Euroopa arengumudel loob aluse pikaajaliseks arenguks, millest saavad kasu tulevased põlvkonnad. Seda valikut tehes saab tagada ka Euroopa mudelile eriomased jooned, vastandina loogikale, mida ajendab üksnes lühiajalise kasumi saamine.

Lisaks ei saa me nõus olla sellega, et teised maailmamajanduses osalejad saavad lühiajalise konkurentsieelise “keskkonnadumpingu” poliitikast, samal ajal kui Euroopa suhtub vastutustundlikult tulevastes põlvkondadesse, nende keskkonda ja tervisesse. Euroopa Liit on olnud rahvusvahelisel areenil keskkonnapoliitika edendamise liikumapanev jõud. Me soovime, et see jätkuks, eriti, kuid mitte ainult Kyōto protsessi raamistikus, mille eesmärgid on kõigest esimene ja ebapiisav samm ning mis tuleb lõpule viia täiendavate eesmärkidega kliimamuutuse vastu.

Euroopa Liit on varustanud end kõige ambitsioonikama keskkonnaalase õigusloomega kogu maailmas. Siiski märgime muret tundes, et keskkonna alal – nagu ka muude Lissaboni poliitikate puhul – võetakse liikmesriikides Euroopa õigusakte üle ja rakendatakse neid väga sageli ebapiisavalt. Sellepärast on meil keskkonnapoliitika nagu ka teiste poliitikate puhul vaja hoolikat järelkontrolli ning “musti nimekirju” nende liikmesriikide kohta, mis on oma kohustused täitmata jätnud.

Rõhutada tuleb liikmesriikide meetmete ja koordineerimise vajadust. Lissaboni strateegia uuendamine uue dünaamika alusel tähendab ka sellise meetodi propageerimist, mille puhul keskendutakse vähestele prioriteetsetele keskkonnaalastele eesmärkidele, seades konkreetsed ja arvuliselt määratletavad eesmärgid 2010. aastal lõppevaks tähtajaks.

Kutsume üles kindlameelsele poliitikale kliimamuutuse suhtes ning ressursside vastutustundlikule kasutamisele: CO₂ heitkoguste vähendamisele 30–40% võrra 2040. aastaks, eriti edendades energiatõhusust, taastuvaid energiaallikaid ja energia kokkuhoidu. See nõuab keskkonnatehnoloogiatega seotud teadus-ja arendustegevuse tugevdamist.

Taotleme keemiatoodete suhtes ambitsioonikat poliitikat, mille tulemusel võiks 2020. aastaks areneda keskkond, mis on nii suures ulatuses kui võimalik vaba kõige ohtlikumatest keemiatoodetest – mis annaks tööstusele uuendusliku eelise keskkondlikul eeskujulikkusel põhineva tootmise kaudu.

Soovime taastada tarbijate täieliku kindlustunde toiduohutusega seotud küsimustes.

Meil tuleb täita Euroopa õigusaktides sisalduvad ambitsioonikad eesmärgid vee kvaliteedi ja jäätmehoolduse suhtes. Uuesti tuleb läbi vaadata transpordipoliitika, pidades eriti silmas liikumist maanteetranspordilt keskkonnasõbralikumatele transpordiliikidele. Selle liikumise saavutamiseks on hädavajalik võtta meetmeid, millega arvestada väliseid kulusid ja asjakohast maksupoliitikat. Lõpuks tuleb rakendada põhimõtet, et saastaja maksab, arvutada saastest tingitud kulud rahasse ümber, alustades kahjulikest pestitsiididest ja transpordiheitmetest.

Ettevõtluse muutmine konkurentsieelise allikaks

Lissaboni strateegia täitmine sõltub kriitiliselt sellise keskkonna loomisest, milles Euroopa äriettevõtted saaksid õitseda. Igal käesolevas dokumendis esitataval argumendil ja ettepanekul on selle ülesande täitmisel oma funktsioon. Dokumendi keskne sõnum on olnud, et ettevõtlustõkked tekivad mitmel kujul. Meil on vaja Lissaboni strateegiat, mis käsitleks kõiki neid tõkkeid, mitte ainult “lahjendatud” versiooni, mis keskendub üksnes riikliku reguleerimise vähendamisele. Riikliku reguleerimise vähendamisel ei käsitleta äriettevõtte vajadust hea väljaõppega ja motiveeritud tööjõu, esmaklassiliste teenuste ja infrastruktuuri ning muude tegurite järele, mida on kirjeldatud käesolevas dokumendis. Kõige enam vajab äriettevõtlus **arukamat** reguleerimist.

Euroopa Liidus oleks suurim samm arukama reguleerimise suunas siseturu lõplik väljakujundamine. See on hädavajalik kolmel eesmärgil:

- ettevõtlustõkete eemaldamiseks;
- tarbijate valikuvõimaluste suurendamiseks;
- suure siseturu loomiseks Euroopa tootjatele.

Siseturu lõplik väljakujundamine, kui seda õigesti teha, toob nii tarbijatele kui ka äriettevõtjatele tohutul määral majanduslikku ja tööhõivelist kasu. Näiteks võiks finantsteenuste siseturg kujutada endast olulise ettevõtlustõkke kõrvaldamist mõningates liikmesriikides, parandades võimalusi juurdepääsuks kapitalile. Ka Euroopa kodanikele annaks see suurt kasu paranenud valikuvõimaluste ja konkurentsivõime kulanemise näol. Selleks et mobiliseerida laialdane toetus siseturu lõplikule väljakujundamisele ning tekitada usaldus, millest hästi toimiv turg sõltub, tuleks õigusliku raamistikuga tagada tarbijakaitse kõrge tase ning tugevdada majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

Teenused – lähtumine valesst stsenaariumist

Komisjoni vastuoluline teenusedirektiivi eelnõu on kujukas näide sellest, kui oluline on tagada, et õigusloome vastaks eeskujuliku Euroopa eesmärgile. Lissaboni strateegiast lähtudes on kõnealuse eelnõu peamine nõrkus selles, et olulise eesmärgi – ühtse teenuseturu – poole püüeldes pööratakse seal vähe või ei pöörata üldse tähelepanu Lissaboni strateegia teistele eluliselt tähtsatele elementidele, nagu sotsiaalne õigustik ja kvaliteetsete avalike teenuste tähtsus. Praegusel kujul võib kõnealune direktiiv vallandada võidujooksu üha lõdvemate õigusaktide suunas, mille puhul teenuseosutajad seavad oma bürood üles kõige nõrgemate tööõigusaktidega riikides. Teenuste sektoril on meie tänapäevases majanduses oluline funktsioon, kuid me peame hoidma sotsiaalselt vastuvõetavat tasakaalu ühelt poolt turu avamise ja teiselt poolt ühiskondlike ja tarbijaõiguste säilimise tagatiste vahel.

Riikidevaheliste erinevuste püsimine äriühinguõiguses, raamatupidamisarvestuse süsteemides ja äriühingute maksustamise süsteemides on veel üks tohutu takistus Euroopa ettevõtluse – eriti väiksemate äriühingute piiriülese tegevuse – ees. Samal ajal kui riikidevahelist mitmekesisust tuleb austada, on siiski olulisel määral võimalik laiendada ühiste eeskirjade kohaldamisala. Järgmise viie aasta jooksul peavad edusammud olema palju kiiremad. Äriühingute maksustamine on eriti selline valdkond, kus tõeline kohustumus äritõkete eemaldamiseks ei ole kooskõlas sellega, et mõningad liikmesriigid keelduvad arutamast isegi määratluste ja süsteemide ühtlustamist.

Äriühingute halduse ja juhtimise täiustamisel on samuti oma ülesanne ärikliima ja investeerijate usalduse parandamisel. Sisse tuleb seada kõrgemasemelised standardid läbipaistvuse, parem finants- ja fiskaaltegevuse järelevalve, tugevamad tagatised seoses audiitorite sõltumatusega ning – nii raamatupidamis- kui ka juhtimiskonsultatsioonifirmades – rangelt eraldada audiitori ja finantsnõustaja funktsioonid.

Äriühingud peavad reageerima ülemaailmsele konkurentsile ja tehnilistele väljakutsetele – mis väljenduvad näiteks äriühingute ümberkorraldamises, ümberpaigutamises ja siirdumises maksuparadiisidesse – ning seetõttu tuleb Euroopa tööstuspoliitikas julgustada moderniseeritud, konkurentsivõimelist ja mitmekesisist tööstust, asetades rõhku uutele ja dünaamilistele sektoritele, nagu biotehnoloogia ja infoühiskond. Me peaksime arendama Euroopa oskusteavet ja tehnoloogilist sõltumatust näiteks sellistes valdkondades nagu lennundus ja kosmoseuuringud. Galileo projekti näol on tegu tulevikule orienteeritud Euroopa tööstuspoliitika eduka mudeliga, mis on asjakohane näiteks Euroopa logistilise suutlikkuse tugevdamisel. Rajatuna Euroopa eeskujulikkusele uurimistegevuses ja tehnoloogilisele sõltumatusele ning ühendades endas nii era- kui ka avaliku sektori finantseerimist, tekitab see positiivseid kaasmõjusid keskkonnahoius, ohtude vähendamises ja isegi ühise põllumajanduspoliitika haldamises. Selle projekti edu tuleks ambitsioonikalt jätkata ning sellest saadud õppetunde hoolikalt uurida ja ka üldisemalt rakendada, et kaitsta sotsiaalset ühtekuuluvust ja tööturu stabiilsust.

Lissaboni strateegia vaheülevaates tuleks samuti näha võimalust seada **väikeettevõtted** selle strateegia keskmesse. Väikeettevõtted on Euroopa majanduse selgroog, oluline töökohtade allikas ja äriideede kasvulava. Vaheülevaates tuleb määratleda tõhusamad meetmed, et võimaldada neil täielikult täita oma funktsiooni ühtsel turul ning kasutada ära oma potentsiaali liikumapaneva jõuna uuendustes ja tööhõives. Eriti tuleb rohkem toetada väga väikesi ettevõtteid ja sotsiaalset majandust, mis on olulised tööhõiveallikad. Edendada tuleks ettevõtlust, lihtsustada ja täiustada haldus-, reguleerimis- ja finantskeskkonda ning võimaldada väikeettevõtetele hõlpsam juurdepääs ühenduse abiga seotud teenustele, programmidele ja võrgustikele vastavalt Euroopa väikeettevõtete hartale ning mitmeaastasele programmile 2001–2005.

Vaheülevaates tuleks selgelt väljendada Euroopa pühendumist fiskaal- ja muude stiimulite pakkumisele tööstusuuenduste julgustamiseks, keskendudes ennekõike väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Vastandina USA pragmaatilisele uuenduste toetamise režiimile piirdub ELi toetus teadustegevusega. Euroopa teadusruumi tuleks täiendada Euroopa uuenduspiirkonna loomisega, kus pakutakse VKEdele abi uuenduste tarvis alates teadustegevusest kuni turustatavate toodete arendamiseni.

Lissaboni strateegia taaselustamine: PSE fraktsiooni ettepanekud 2005. aasta kevadisele tippkohtumisele

Kooskõlas põhiseaduse lepingusse kirjutatud väärtuste ja eesmärkidega on käesolevas dokumendis väidetud, et õige arusaam tänapäeva konkurentsiooludest ja Lissaboni konkurentsitudelist peaks muutma Euroopa poliitilise debati tingimusi – kuid et mitte kõik, kellele on tehtud ülesandeks Lissaboni strateegia ellurakendamine liikmesriikide valitsustes või Euroopa tasandil, ei ole seda täielikult mõistnud. Oleme eriti kutsunud üles mitmetahulisemale arusaamale konkurentsivõimest, mille puhul tunnustatakse majanduse, ühiskonna ja keskkonna omavahelist sõltuvust. Oleme väitnud, et toores, majandust esikohale seadev lähenemisviis eirab Euroopa konkurentsieeliste tegelikke allikaid, ähvardades kahjustada Euroopa sotsiaal- ja keskkonnamudelit ning võõrandada ja demobiliseerida Euroopa kodanikke.

Kutsume 2005. aasta kevadisel tippkohtumisel osalejaid üles näitama, et nad on mõistnud neid põhitõdesid, ning taaskäivitama Lissaboni strateegia uue, selge keskmega, millele vastab jõuline tegevusprogramm, muutmaks poliitilised lubadused tegelikeks tulemusteks. Sellepärast tuleks tippkohtumisel:

- veel kord kinnitada oma pühendumust **“eeskujuliku Euroopa”** mudelile, millele on rajatud Lissaboni strateegia;
- leppida kokku, et finantsperspektiividega tuleb oluliselt suurendada Lissaboni eesmärkide saavutamiseks saadaolevaid rahasummasid, eriti suurendades summasid rubriigis 1a “konkurentsivõime majanduskasvus ja tööhõives”¹ ning rubriigis 1b “ühetegevuspoliitika”, mida tuleks Lissaboni strateegiale samuti tihedamalt lähendada;
- leppida kokku, et kasutamata ELi eelarveressursid tuleks üle kanda Euroopa kasvu reguleerimise fondi, et rahastada eelkõige prioriteetseid Lissaboni strateegiaga seotud programme;
- leppida kokku, et alustatakse üksikasjalikku ülevaadet moodustest, kuidas tugevdada ELi omaressursse eesmärgiga jõuda kokkuleppele 2006. aasta lõpuks;
- selleks et ellu viia liikmesriikide poolt 2000. aasta Lissaboni tippkohtumisel antud lubadused, määratleda arvuliselt:
 - a) iga liikmesriigi eelarvest tehtavate hariduskulutuste suurenemine igal aastal kuni 2010. aastani;
 - b) iga liikmesriigi kavandatavad edusammud hariduse ja väljaõppe omandamise katkestanud 18–24aastaste noorte arvu vähendamisel poole võrra 2010. aastaks;
- selleks et leida täiendavad 700 000 uut teadustöötajat, keda EL vajab aastaks 2010, et täita oma eesmärk suurendada teadus- ja arendustegevust 3%ni riiklikust tulust, tungivalt soovitada, et iga liikmesriik võtaks endale riikliku eesmärgi ja nõustuks esitama 2005. aasta lõpuks aruande võetud ja kavandatavate meetmete kohta;
- leppida kokku, et kõik liikmesriigid arendavad sotsiaalpartneritega nõu pidades 2005. aasta lõpuks välja riiklikud elukestva õppe strateegiad;
- seada tähtpäev, milleks peab olema täielikult ellu rakendatud komisjoni 2003. aasta tegevuskava “Investeeringud uurimistegevusse” ning Euroopa Parlamendi samanimeline aruanne;²
- lahendada ummik ühenduse patendi vastuvõtmisel;
- leppida kokku Euroopa teadusnõukogu ja Euroopa teadusruumi kiires loomises, asetades erilist rõhku keskkonnasõbralike uuenduste väljaarendamisele ja levitamisele ning Euroopa juhtpositsiooni saavutamisele ökoloogilistes tööstusharudes;
- leppida kokku arvuliselt määratletud eesmärgid selle kohta, mis määral igas liikmesriigis ja ELi tasandil suurendatakse igal aastal kuni aastani 2010 avaliku ja erasektori rahastatavat uurimistegevust,

¹ See hõlmab teadus- ja arendustegevust, haridust ja õpet, transporti ja energeetikat ning sotsiaalpoliitikat.

² KOM(2003)226, aprill 2003, ja Linkohri aruanne, november 2003.

sealhulgas keskkonnatehnoloogilisi uuringuid; leppida kokku, et 2005. aasta lõpuks teatab iga liikmesriik nende eesmärkide täitmiseks võetud ja kavandatud meetmed;

- võtta vastu Almunia ettepanekud stabiilsuse ja kasvu pakti reformimise kohta, hõlmates sinna ka reegli, et majandusliku jooksul võtavad valitsused laenu üksnes investeringuteks, ning seades sisse "intelligentse investeringu" ühise määratluse;
- asendada suur arv liikmesriikidelt nõutavaid Lissaboni strateegiaga seotud aruandeid kahe kolmeaastase aruandega, millest üks käsitleb majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimist ning teine kasvu ja ühtekuuluvuse kava, teatades Lissaboni strateegia rakendamisel tehtud edusammudest ning seades kontrollitavad eesmärgid;
- võtta vastu viieaastase Lissaboni strateegia programm, mis on kujundatud 1992. aasta ühtse turu programmi põhjal ja mille suhtes on seatud täpsed ja ajakavastatud näitajad sammude kohta, mida tuleb astuda ELi ja riiklikul tasandil;
- seada sisse "must nimekiri" nende liikmesriikide kohta, kes ei täida oma Lissaboni strateegiaga antud lubadusi seoses majanduslike, sotsiaalsete, keskkonnavalaste või teadmuspõhist majandust puudutavate aspektidega;
- vaadata üle poliitika kooskõlastamise kord, et suurendada avatust ja tugevdada riiklikku omanikutunnet ja sotsiaalset dialoogi;
- taotleda komisjonilt otsusekindlaid meetmeid edendamaks võrdväärset tasu võrdväärse töö eest ning vähendamaks nii töökohtades kui ka kogu ühiskonnas takistusi, mis tõkestavad naiste, eakate töötajate ja teiste suuremat osalemist tööturul;
- tagada, et tööajadirektiivi uus läbivaatamine ei tähendaks taganemist 48tunnisest nädalast ning et ajutise töö direktiiv vabastatakse blokeeringust;
- leppida kokku kõikide liikmesriikide jaoks varasemas tähtajas 2002. aasta Barcelona tippkohtumisel seatud lapsehoolduseesmärkide täitmiseks;
- taotleda komisjonilt 2005. aasta lõpuks uut meeste ja naiste võrdõiguslikkuse tegevuskava;
- paluda liikmesriikidel 2006. aastaks kokku leppida üldistes vananemisega seotud strateegiates;
- veel kord kinnitada sotsiaalkaitse funktsiooni Euroopa ettevalmistamisel reageerimiseks maailmamajanduse muutumisele ja ebakindlusele ning jõuda kokkuleppele uues Euroopa sotsiaalagendas ja ajakavas selle ellurakendamiseks;
- leppida kokku ajakavas, et töötada välja üldine Euroopa lähenemisviis toimetulekuks migratsiooniga, sidudes ELi migratsioonipoliitika suhetega, mis Euroopa Liidul on päritoluriikidega, ning toonitades, et uute sisserändajate ja Euroopa Liitu juba elama asunud rahvusvähemuste parem migratsioon on hädavajalik osa edukast migratsioonihaldusest;
- leppida kokku, et kõik liikmesriigid määratlevad riiklikud ajakavad keskkonnatehnoloogia tegevuskava ellurakendamiseks, määrates kindlad meetmed ja tähtajad ning asetades erilist rõhku uurimistegevuse mõõtmele, väikeettevõtete toetamisele ning keskkonnakahjulike subsidiumide kõrvaldamisele;
- leppida koostöös äriettevõtjatega kokku ajakavas ELi integreeritud tootepoliitika ellurakendamiseks;
- teha komisjonile ülesandeks esitada 2005. aasta lõpuks üksikasjalikud ja ambitsioonikad ettepanekud jätkusuutliku energiapoliitika, sealhulgas energiatõhususe, energia kokkuhoiu ja taastuvenergia edendamiseks;
- leppida kokku ajakavas REACH-ettepaneku sujuvaks vastuvõtmiseks eesmärgiga vabastada meie keskkond kõige ohtlikumatest kemikaalidest aastaks 2020;
- võtta endale kohustuseks jõuda 2005. aasta lõpuks kokkuleppele Euroopa Liidu ja liikmesriikide ühismeetmetes otsustava nihke saavutamiseks säästva transpordi suunas;
- leppida kokku, et kõik liikmesriigid koostavad 2006. aastaks koos kohalike omavalitsustega tegevuskavad riigihangete keskkonnasõbralikuks muutmiseks;
- leppida kokku, et ELi lähenemisviis teenuste liberaliseerimisele võetakse uuele, põhjanevale ja kiireloomulisele kaalumisele eesmärgiga leppida 2005. aasta lõpuks kokku muudetud teenusedirektiivis, mis kaitseb Euroopa sotsiaalset õigustikku ja millega koos võetakse vastu üldist

huvi pakkuvaid teenuseid käsitlev raamdirektiiv, et kaitsta kvaliteetsete avalike teenuste panust Euroopa konkurentsivõimelisse;

- esitada uus siseturu strateegia aastateks 2007–2010, seades esikohale arengu ning Euroopa teenuseturu lõpliku väljakujundamise;
- leppida kokku finantsteenuste jaeturu integreerimise ELi tasandil aastaks 2010, et soodustada riskikapitali ja edendada investeringuid;
- leppida kokku ajakavas ettevõtluse tegevuskava ning väikeettevõtete harta rakendamiseks.